

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ISSN 1857-7059



ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2013
YEARBOOK
2013

ГОДИНА 4

VOLUME IV

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY



**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот

проф. д-р Јованка Денкова

Издавачки совет

Проф. д-р Саша Митрев
Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Лилјана Колева Гудева
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Махмут Челик
Доц. д-р Ранко Младеноски
М-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

Проф. д-р Виолета Димова
Вонр. проф. Луси Караниколова
Доц. д-р Толе Белчев
Доц. д-р Билјана Ивановска
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Марија Леонтиќ
Доц. д-р Марија Кусевска
Доц. д-р Марија Кукубајска
Виш лектор м-р Снежана Кирова
М-р Весна Коцева

Главен уредник

Доц. д-р Билјана Ивановска

Одговорен уредник

Доц. д-р Нина Даскаловска

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Доц. д-р Марија Кукубајска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров, Благој Михов

Печати

Печатница „2-ри Август“ - Штип
Тираж - 300 примероци

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ 10А
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Sasa Mitrev, Ph.D.
Prof. Blazo Boev, Ph.D.
Prof. Liljana Koleva – Gudeva, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Mahmut Chelik, Ph.D.
Ass. Prof. Ranko Mladenovski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M.Sc.

Editorial staff

Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Assoc. Prof. Lusi Karanikolova Ph.D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Leontic, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Kusevska, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Kukubajska Ph.D.
Lecturer Snezana Kirova, M.A.
Vesna Koceva, M.A.

Managing editor

Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.

Editor in chief

Ass. Prof. Nina Daskalovska, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska–Atanasovska
(Macedonian)
Ass. Prof. Marija Kukubajska, Ph.D.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov, Blagoj Mihov

Printing

„Vtori Avgust“ - Stip
Printing No 300

Address of editorial office

Goce Delcev University–Stip
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10A
PO box 201, 2000 Stip
R. of Macedonia



СОДРЖИНА CONTENT

д-р Билјана Ивановска д-р Јаготка Стрезовска СИНТАКСИЧКАТА СТРУКТУРА НА ГЛАГОЛИТЕ СО ПРИЗНАКОТ „ЕМОЦИОНАЛНОСТ“ ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Бiljana Ivanovska, Ph.D. Jagotka Strezovska, Ph.D. THE SYNTACTIC STRUCTURE OF THE VERBS WITH THE FEATURE “EMOTIONALITY” IN THE CONTEMPORARY GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE	7
д-р Билјана Ивановска д-р Нина Даскаловска ПРЕГЛЕД И КЛАСИФИКАЦИЈА НА ГЛАГОЛИТЕ ШТО ИСКАЖУВААТ ПСИХИЧКА СОСТОЈБА ВО ГЕРМАНСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК Бiljana Ivanovska, Ph.D. Nina Daskalovska, Ph.D. OVERVIEW AND CLASSIFICATION OF VERBS EXPRESSING PSYCHOLOGICAL STATE IN CONTEMPORARY GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE	15
д-р Дејан Методијески Костадин Голаков КУРСЕВИТЕ ЗА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ КАКО ФАКТОР ЗА ПРОДОЛЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА СЕЗОНА Dejan Metodijeski, Ph.D. Kostadin Golakov FOREIGN LANGUAGE COURSES AS A FACTOR FOR PROLONGATION OF THE TOURIST SEASON	23
м-р Ева Ѓорѓиевска КОНЦЕПТОТ НА НАРАТИВЕН ИДЕНТИТЕТ КАЈ ПОЛ РИКЕР И НЕГОВАТА ПРИМЕНЛИВОСТ НА ДЕЛОТО НА МАРСЕЛ ПРУСТ Eva Gjorgjievсka, M.A. THE CONCEPT OF NARRATIVE IDENTITY IN PAUL RICOEUR AND ITS APPLICABILITY ON MARCEL PROUST’S WORK	29
доц. д-р Фадил Хоџа СУЛТАНИ ПОЕТИ ОД 16 ВЕК И НИВНАТА ПОЕЗИЈА Fadil Hodza, PhD SULTANS POETS IN THE XVI CENTURY AND THEIR POETRY	39
Ивана Митева ПРИЧИНИ ЗА КОРИСТЕЊЕ ТЕХНОЛОГИЈА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК Ivana Miteva REASONS FOR USING TECHNOLOGY IN THE ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM	49



- м-р Јане Јованов**
ЛИНГВИСТИЧКИОТ РЕЛАТИВИЗАМ ПРЕКУ ПРЕГЛЕДОТ НА
ЕУФЕМИЗМИ И ПРИНЦИПИТЕ НА НОВОГОВОРОТ ВО „1984“
Jane Jovanov, M.A.
LINGUISTIC RELATIVISM THROUGH A REVIEW OF
EUPHEMISMS AND THE PRINCIPLES OF NEWSPEAK IN “1984” 55
- проф. д-р Блаже Китанов**
РАСКАЗИТЕ И ПАТОПИСИТЕ НА АЦО ШОПОВ
Ph.D Blaze Kitanov
STORIES AND TRAVELOGUE NOTES OF ACO SHOPOV 63
- д-р Ранко Младеноски**
ОДНОСОТ НА МАКЕДОНИСТИТЕ ОД 19 ВЕК
КОН АНТИЧКА МАКЕДОНИЈА
Ranko Mladenoski, Ph.D.
THE POSITION OF 19TH CENTURY
MACEDONIAN REFORMERS ON ANCIENT MACEDONIA 73
- д-р Марија Леонтиќ**
СЕМАНТИКАТА НА ТУРСКИОТ СУФИКС
-џи/-чи /-CI/ (-c1, -c1, -cu, -cū, -ç1, -ç1, -çu, -çü)
ВО ТУРСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
Marija Leontic, Ph. D.
THE SEMANTICS OF THE TURKISH SUFFIX
-џи/-чи /-CI /(-c1,-c1,-cu,-cū,-ç1,-ç1,-çu,-çü)
IN THE TURKISH AND IN THE MACEDONIAN LANGUAGE 83
- д-р Луси Караниколова-Чочоровска**
ЗА ТРАДИЦИЈАТА И МЕНТАЛИТЕТОТ ВО РОМАНОТ
„ЗОНА ЗАМФИРОВА“ ОД СТЕВАН СРЕМАЦ
Lusi Karanikolova-Chochorovska, Phd
ON THE TRADITION AND MENTALITY IN THE NOVEL
„ZONA ZAMFIROVA“ BY STEVAN SREMAC 93
- доц. д-р Махмут Челик**
ЖИВОТНОТО ДЕЛО НА ШУКРИ РАМО (1918-1988)
Mahmut Celik, PhD
THE LIFEWORK OF THE WRITER SHUKRI RAMO 103
- м-р Марија Крстева**
ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА ДЕНЕС – ДАЛИ „ЛОКАЛНОТО“ Е НОВОТО „ГЛОБАЛНО“?
Marija Krteva, MA
IS THE “LOCAL” THE NEW “GLOBAL”? 109
- д-р Марија Кусевска**
СТЕКНУВАЊЕ ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА
Marija Kusevska, PhD
DEVELOPING PRAGMATIC COMPETENCE 113



- м-р Марија Тодорова**
м-р Весна Коцева
АНКЕТАТА КАКО МЕТОД ЗА НАУЧНО ИСТРАЖУВАЊЕ
Marija Todorova, M.A.
Vesna Koceva, M.A.
SURVEY AS A SCIENTIFIC RESEARCH METHOD121
- Моника Ценова**
УПОТРЕБАТА НА КОНЦЕПТУАЛНАТА МЕТАФОРА КАКО ПРОМОТОР НА
ВЕСТИ ВО НАСЛОВИТЕ НА МАКЕДОНСКИТЕ И АМЕРИКАНСКИТЕ ВЕСНИЦИ
Monika Cenova
THE USE OF CONCEPTUAL METAPHOR AS A NEWS STORY PROMOTER IN
MACEDONIAN AND AMERICAN NEWSPAPER HEADLINES131
- м-р Надица Маркоска**
ЛЕКСИКАТА ВО ФУДБАЛОТ ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК
Nadica Markoska, M.A.
FOOTBALL LEXICON OF ITALIAN LANGUAGE139
- м-р Наталија Поп Зариева**
ФИКЦИЈА ИЛИ РЕАЛНОСТ: ПОПУЛАРНАТА КУЛТУРА НА 21 ВЕК И
ПОСТМОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА
Natalija Pop Zarieva, M.A.
FICTION OR REALITY: POPULAR CULTURE OF 21st CENTURY AND
POSTMODERN LITERATURE149
- д-р Нина Даскаловска**
д-р Билјана Ивановска
РАЗВИВАЊЕ НА ВЕШТИНИТЕ НА ЧИТАЊЕ
Nina Daskalovska, Ph.D.
Biljana Ivanovska, Ph.D.
DEVELOPING READING SKILLS155
- доц. д-р Марија Емилија Кукубајска**
Фросина Јованова
ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНА СПОРЕДБА: АМЕРИКАНСКАТА
БИТ КУЛТУРА СОЦИЈАЛНО АКТИВИРАНА ОД ПОСТМОДЕРНИЗМОТ
Marija Emilija Kukubajska, PhD
Frosina Jovanova
INTERDISCIPLINARY COMPARISON: THE AMERICAN BEAT CULTURE
SOCIAALLY ACTIVATED BY POST-MODERNISM161
- проф. д-р Виолета Димова**
Габриела Николовска
ЕТИЧКИТЕ ВРЕДНОСТИ ВО БАЈКИТЕ ОД БРАЌАТА ГРИМ
Violeta Dimova, Ph.D.
Gabriela Nikolovska
ETHICAL VALUES IN THE GRIMM BROTHERS' FAIRY TALES173



- проф. д-р Димова Виолета**
Гордана Николовска
ВТОР СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО СОВРЕМЕНОТО ОБРАЗОВАНИЕ – АСПЕКТИ И
УСЛОВИ ЗА НЕГОВО ИЗУЧУВАЊЕ
Ph.D. Dimova Violeta
Gordana Nikolovska
SECOND FOREIGN LANGUAGE IN CONTEMPORARY EDUCATION:
ASPECTS AND CONDITIONS FOR ITS ACQUISITION 179
- м-р Драгана Кузмановска**
м-р Биљана Петковска
Весна Ничева
УСПЕШЕН ТРАНСФЕР НА ПОГОВОРКИТЕ И
ПОСЛОВИЦИТЕ ОД ЕДЕН ВО ДРУГ ЈАЗИК
M.A. Dragana Kuzmanovska
M.A. Biljana Petkovska
Vesna Nicheva
SUCCESSFUL TRANSFER OF PROVERBS AND SAYINGS
FROM ONE LANGUAGE INTO ANOTHER 183
- м-р Јована Караникиќ**
ИМИЊАТА ОД СТРАНСКО ПОТЕКЛО КАКО КУЛТУРНИ РЕФЕРЕНЦИ ПРИ
ПРЕВОД НА КНИЖЕВНИ ТЕКСТОВИ
Jovana Karanikik, MA
THE NAMES OF FOREIGN ORIGIN AS CULTURAL REFERENCES IN THE
TRANSLATION OF LITERARY TEXTS 191
- м-р Снежана Кирова**
КАКОВ НАСТАВНИК ВСУШНОСТ САКАМЕ
Snezana Kirova
WHAT KIND OF A TEACHER DO WE ACTUALLY WANT 201
- м-р Татјана Уланска**
м-р Весна Коцева
ПРОФИЛОТ НА ИДНИОТ ПРЕВЕДУВАЧ И ТОЛКУВАЧ ВО ПРЕСРЕТ
НА ВЛЕЗОТ НА МАКЕДОНИЈА ВО ЕУ
Tatjana Ulanska, M.A.
Vesna Koceva, M.A.
THE PROFILE OF THE FUTURE TRANSLATOR AND INTERPRETER
IN THE ACCESSION PROCESS OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA
IN THE EUROPEAN UNION 207



Оригинален научен труд
Original research paper

ЛИНГВИСТИЧКИОТ РЕЛАТИВИЗАМ ПРЕКУ ПРЕГЛЕДОТ НА ЕУФЕМИЗМИ И ПРИНЦИПИТЕ НА НОВОГОВОРОТ ВО „1984“

м-р Јане Јованов¹

Апстракт

Трудот се посветува на заемниот однос на јазикот и мислењето преку теоријата на лингвистичкиот релативизам (Бенџамин Ворф и Едвард Сапир), репрезентацијата на новогорот во романот „1984“ на Џорџ Орвел, неговите погледи на ограничувачката функција на јазикот кога е во прашање осознавањето на светот околу субјектот, како и манипулативната функција на еуфемизмите во современо доба.

Клучни зборови: лингвистички релативизам, еуфемизми, новогор, 1984, антиутопија, јазик.

LINGUISTIC RELATIVISM THROUGH A REVIEW OF EUPHEMISMS AND THE PRINCIPLES OF NEWSPEAK IN “1984”

Jane Jovanov, M.A.²

Abstract

This paper presents the mutual relation of language and thinking through the theory of linguistic relativism (Whorf Benjamin and Edward Sapir), the Newspeak in “1984” by George Orwell, his views on language driven limitations when it comes to understanding the world around the subject and manipulative function of euphemisms in the modern age.

Key words: linguistic relativism, euphemisms, Newspeak, 1984, anti-utopia, language.

1. Лингвистичкиот релативизам

Хипотезата за лингвистичкиот релативизам е разработена од американските лингвисти Едвард Сепир и Бенџамин Ли Ворф во првата половина на 20 век, поточно во периодот од 1920 до 1940 година. Според хипотезата на овие двајца американски лингвисти, јазикот го определува начинот на кој секој говорител мисли, наспроти поранешните тврдења дека мислењето го определува јазикот. Со тоа се доаѓа до заклучок дека

¹) Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.

²) Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip.



реалноста е определена од јазикот.

Ворф, соодветно на погледите на Сепир, продолжил да ја развива хипотезата за лингвистичката релативност. Ворф не бил обичен лингвист. По професија тој бил хемичар, а со тоа и работата му дозволила да го погледне јазикот на еден сосема поинаков начин – од гледна точка на прагматизмот. Тој вака ги опишува своите впечатоци за работата во фабриката за нафтени производи: на пример, веднаш до складот со бензински цистерни луѓето се однесуваат на соодветен начин, т.е. со поголем степен на внимателност; а во исто време, веднаш до складот со име „Празни бензински цистерни“ луѓето се однесуваат поинаку: недоволно одговорно и внимателно, пушат и дури ги фрлаат догорчињата. Сепак, тие „празни“ цистерни можат да бидат поопасни, бидејќи во нив сè уште има испарувања кои се експлозивни. Преку оваа реално опасна ситуација, лингвистичката анализа се ориентира на зборот „празен“, претполагајќи отсуство на секаков ризик.

Дали ова означува дека само еден збор може да го смени однесувањето на луѓето во една ситуација која има сосема различен степен на реалност? Тогаш би било правилно да се цитира германскиот филозоф Мартин Хајдегер – „ние не го зборуваме јазикот, јазикот нè зборува нас“.³

На лексичко ниво секој јазик кодира, јазикот е систем на заемно поврзани категории, кој од една страна го рефлектира, а од друга, го фиксира одреден вид на светот. На тоа лексичко ниво секој јазик ги кодира областите од искуството подетално отколку другите. Постои мислење дека ако во некој јазик има само еден збор како симбол за некоја појава, тогаш тој збор лесно станува класификациски принцип за носителите на одреден јазик.

Хипотезата на Ворф во однос на културата и познавачките процеси содржи две тврдења кои вреди да се разгледаат одделно. Првото: групите луѓе кои зборуваат на различни јазици различно го перципираат и доживуваат светот. Тоа тврдење доби име – *лингвистичка релативност*.

Второто тврдење излегува од пределите на едноставната претпоставка за тоа дека во процесите на спознавање постојат разлики кои се поврзани со јазичните разлики. Се утврдува дека причина за сите овие разлики е јазикот. Таа доктрина се нарекува *лингвистички детерминизам* и таа, во суштина, означува дека постои еднострана причинска врска меѓу јазикот и процесите на спознавање.

Крајните форми на лингвистичкиот релативизам и детерминизам би имале сериозни последици не само за истражувањето на човештвото, но и за изучувањето на природата, бидејќи тие глуво го затвораат патот кон објективното знаење. Сè што човекот доживува и перципира, во одредена

³⁾ <http://www.psylib.ukrweb.net/books/suvan01/txt09.htm>



смисла прави произволно. Во тој случај тоа е поврзано со тоа што во неговата јазична група е прифатено да се зборува за надворешниот свет. Изучувањето на светот би се ограничило на оние појави и црти кои се кодирани во нашиот јазик и можноста за размена на знаења би била, ако не исклучена, тогаш доста ограничена.

Оваа концепција може да се оспори разгледувајќи ги тие аспекти на јазикот, кои според Ворф вршат влијание на спознавањето и перцепцијата. Првиот аспект се однесува на прашањето за тоа на кој начин одделните поими во јазикот го класифицираат надворешниот свет (вокабуларот или лексиката на јазикот). Вториот аспект го сочинуваат правилата на комбинирање на основните значајни единици на јазикот или граматиката. Според мислењето на Ворф, тие аспекти на јазикот се поврзани како со особеностите на *културата* (на пример, во однос кон времето, квантификацијата итн. во една или друга култура), така и со индивидуалните особености, со процесите на перцепција или мислење кај секој одделен човек.

Денеска е широко познато дека апсолутната страна на хипотезата за лингвистичката релативност е дискредитирана поради недостаток на цврсти докази. Доколку човекот би бил во контакт со само еден јазик и тоа е единствениот јазик со кој би живеел, работел и творел, во тој случај апсолутното значење на хипотезата за лингвистичката релативност е оправдано и (логично да се заклучи) точно.

2. АНТИУТОПИЈАТА И ЈАЗИКОТ

19 век се карактеризира не само со неверојатен напредок на науката, но и на општествената и социјалната мисла. И идеолозите на сите големи револуции, покрај различните приоди, имале сосема скромни намери: да изградат општество со социјална еднаквост. Следниот 20 век е уште познат и како *железен век*. Две светски војни, најкрвави и најразорни во историјата на човештвото. Уште во почетокот на векот почнале да се создаваат тоталитарни држави во кои се обидуваат човекот да го претворат во контролирано „шрафче“ на државната машина.

Многумина кои размислувале со своја глава и кои не биле рамнодушни кон иднината доживеале разочарување во минатите општествени идеали. Писателите од 20 век почнале да размислуваат за можноста за формирање „негативни“ социјални системи во своите дела, наречени антиутопии. Една од таквите антиутопии, една од најдобрите создадени во 20 век, е антиутопијата на Џорџ Орвел, „1984“. Романот „1984“ претставува една неверојатна слика на тоталитарното општество кое би можело да никне во иднина. Првата црта на тоталитарното општество која влегува во очи е сеопштата контрола на еден дел или врз целото општество, односно над сите аспекти на животот на луѓето. Така, кај Џорџ Орвел во „1984“ таа



контрола се извршувала од страна на полицијата на мислите со помошта на „мониторите“ и микрофоните кои биле инсталирани не само на јавните места и становите, туку и во парковите и шумите околу Лондон. Но, работата не е во техниката на „шпионирање“. Зад апаратите работат затворени и моќни организации кои имаат право не само да следат, туку и да казнуваат. Имено, овие организации кои ги следеле и казнувале оние кои размислувале поинаку се карактеристична црта на тоталитарниот систем.

Сепак, според мислењето на авторите на антиутопиите, овој проблем е подлабок од државното набљудување и следење. Неслободата не се реализира само со внатрешни сили, таа се создава и во душата на луѓето.

Во романот активно се појавува двосмислата како дел од кампањата на Партијата во „1984“ за целосна психолошка манипулација преку јазикот. Едноставно кажано, идејата на двосмислата е да се задржат две целосно противречни идеи во умот во исто време. Со тоа се ограничува и можноста на граѓаните да мислат, додека партијата може да „всадува“ во човековиот ум сè што ќе посака според своите потреби и интереси. Во романот, за време на Неделата на омразата, Океанија го менува својот непријател, а говорникот на собирот во средината на говорот ги менува своите ставови, поранешниот непријател сега е сојузник – а соодветно, публиката е посрамена бидејќи донела погрешни заклучоци и транспаренти. Двосмислата во Океанија е присутна дури и кај имињата и дејноста на четирите министерства: Министерството за мир управува со војните; Министерството за љубов - со репресиите и прогонствата; Министерството за правда со лагите и Министерството за изобилие - со гладот. Тие противречности не се случајни – тоа е практична двосмисла, а урамнотежените двосмисли во општеството дозволуваат на власта да се задржи неограничено долго време на својот трон.

Како една од техниките за управување, исто така, се користи и новогovorот. Тоа е официјалниот јазик на Океанија кој е предвидено да го замени стариот англиски јазик до 2050 година. Новогovorот постојано лексички се намалува. Во него не се наоѓаат зборови кои можат да опишат лоши мисли. Јазикот е еден од најважните елементи за контрола во секое општество. Со ограничувањето на јазикот, автоматски се ограничува и мислењето, доаѓањето до идеи, нивно формулирање, изразување и реализирање. Дејноста за менувањето на јазикот е дадена на една од агенциите во Океанија. Преку целосното менување на структурата на јазикот може да се уништат дури и непослушните и бунтовни мисли, бидејќи нема да постојат зборови со кои ќе можат истите да се изразат. Цел на новогovorот не беше само да обезбеди медиум за изразување на погледите на светот и на менталните навиките што им прилегаат на приврзаниците на Ансоц, туку и да ги направи сите други начини на



мислење невозможни. Неговиот речник е така составен за да даде точен и често мошне суптилен израз на секое значење што еден член на Партијата би сакал исправно да го изрази, исклучувајќи ги истовремено сите други значења, како и можноста за доаѓање до нив преку индиректни методи. Тоа делумно беше сторено преку измислување на нови зборови и лишување на таквите зборови од остатоците на неортодоксните значења и, колку што е можно, од сите дополнителни значења.⁴

3. ЕУФЕМИЗМИТЕ И МАНИПУЛАЦИЈАТА

Доколку сакате да го промените начинот на кој луѓето мислат, можете да ги образовате, да им ги измиете мозоците, да ги подмитите, да ги дрогирате. Или можете да ги научите неколку внимателно одбрани нови зборови.⁵

Манипулативната семантика, сама по себе, претставува изменување на смислата на зборовите и поимите. Процесот се одвива преку менувањето на контекстот, кога од едни исти зборови се создава сосема нова смисла. Одделни делови од пораката, притоа, не се лага, но тоа што го има составено манипулаторот може да нема никаква врска со реалноста. Денеска политичарите и средствата за масовно информирање постојано ја менуваат смислата на зборовите и правилата на играта во зависност од конјунктурата. Политичките еуфемизми ја маскираат вистинската смисла на нештата и се создаваат со помош на термини. Тоа се специјални зборови кои имаат точна смисла, при што крајните интерговорници се делат на оние кои ја разбираат смислата на терминот и на тие кои не го знаат значењето на терминот. Но најважно е што тие термини имаат магично дејство врз свеста со тоа што потекнуваат од „авторитетни“ извори.

Секоја фетишизација на говорот во реалноста доведува до создавање на еден *новоговор*, со што политичката коректност станува тиранија. Како што покажал Орвел во својот роман „1984“, *новоговорот* е карактеристика на тоталитарните системи, каде што старите зборови целосно се заменуваат со нови. Во дискурсот за човековите права тоа може да се нарече „позитивна дискриминација“⁶ (Horvat: 2007, стр. 20, 21). Според современата функција на еуфемизмите, тие наликуваат на хипотезата на Ворф и Сапир, според која тие тврдат дека човековата мисла зависи од јазикот, неговата лексика и граматика која ја содржи.

⁴) Орвел Џ. (1998). 1984. Скопје: Детска радост, стр. 364, 365

⁵) Реинголд, Х. (2011) Тие имаат збор за тоа. Скопје: Табахон, стр. 10

⁶) Horvat, S. (2007) Protiv političke korektnosti. Beograd: Biblioteka XX vek



На пример, ако се исфрлат сексизмите од јазикот, тогаш со тоа тие се исфрлуваат и од животот. Обрато од тоа, една друга лингвистичка теорија, популарно наречена *еуфемистичка циркуларност*, тргнува од тоа дека секој еуфемизам кога-тогаш почнува да поприма негативна конотација од поимот кој го заменил – и, што е важно да се напоми, толку долго додека вистинските односи позитивно не се променат. Таа лингвистичка теорија имплицира една многу важна порака: колку год поборниците на неологизмите да се трудат да ја надоместат негативната конотација на оптоварените термини (црнец, педер итн.), тоа надоместување не може да ги промени реалните негативни односи во општеството кои се надоврзуваат на тие термини – надоместокот во таа смисла останува имено тоа – *надоместување*⁷⁾ (Horvat: 2007, стр. 26).

Термините „слободен пазар“ и „неконтролиран пазар“ само навидум се синоними. Но, додека првиот термин, поради асоцирањето на слободата, предизвикува позитивни реакции кон појавата, вториот поим асоцира дека состојбата при која пазарот не е контролиран не е многу позитивна работа, имајќи предвид дека може да излезе надвор од контрола.

„Светска заедница“ – наметнато значење: лига на еднакви држави. *Заедницата* претставува поим кој имплицира постоење на хармонија во односите. вистинско значење: мали и немоќни држави и влади кои не можат да направат апсолутно ништо пред големите сили во светот.

„Земји во развој“ – наметнато значење: земји кои се во постојан развој и кои треба да го постигнат нивото на развој на развиените држави, вистинско значење: земји од Третиот свет (земји кои се посиромашни и сè повеќе заостануваат во развојот зад богатите држави).

„Слободни избори“ – навидум, името кажува само по себе дека изборите на кои се избираат претставниците од народот се слободни, граѓаните можат да си изберат кандидат по свој избор, целосно независно од системот и владата. Ограничениот избор меѓу кандидати од неколку политички партии, посебно во бипартиски системи – никогаш не е „слободен избор“.

„Либерализам“ – поранешно значење: слобода од предрасуди, отвореност кон нови идеи и сфаќања, предлози и реформи. Денеска означува само омраза кон идеите од минатото и целосна нетолерантност кон луѓето кои веруваат во нив.

„Прогресивен човек“ – поранешно значење „човек кој се стреми кон социјализам“. Денешно наметнато значење – „човек кој има напредни идеи и работи за подобра иднина на својата држава“.

„Морално мнозинство“ – сфаќање дека мнозинството ја носи во себе вистинската морална вредност и примерот кој треба да го следат сите останати. Според професорот Венко Андоновски, „народот е збирна

⁷⁾ Horvat, S. (2007) Protiv političke korektnosti. Beograd: Biblioteka XX vek



анонимна множина без морал и одговорност кон доброто и убавото⁸. Мнозинството, соодветно, не секогаш значи и „добро“ и „квалитетно“.

„Колатерална штета“ – сите држави ви светот во војни убиваат граѓани. Само САД преку овој термин ги „оштетува“.

„Трансфер на популација“ – само друг збор за *етничко чистење*.

„Борци за слобода / терористи“ – значењето на овие термини добива функција во зависност од страната која напаѓа или која е напаѓана.

„Ред и мир / опресија“ – секој закон донесен во една држава има за функција да ја натера личноста да функционира на одреден начин. Авторитарните и тоталитарните влади го користат терминот *ред и мир* за „легалзирање“ на сопствените опресивни акции во општеството.

„Земји во развој“ – само убава форма за прикривање на реалниот и, во денешнината, политички некоректен термин „земји од третиот свет“.

„Американски интереси“ – Интереси на Американците. Наметнато значење: интересите на американските корпорации; започнување војна без објаснување на причините за истата или давање лажни информации кои служат како мотив за неа.

„Промена“ – Термин што се користи за да се означи одредена идеја како подобра само поради тоа што е понова. Но, како што знаеме од сопствената историја, „промената“ не е секогаш промена кон подобро. Фашизмот бил „промена“. Комунизмот бил „промена“. Современата демократија е „промена“.

„Национална безбедност“ – Наметнатото значење ја означува безбедноста на одредена земја. Вистинското значење имплицира заштита на оние кои се на власт.

„Светска заедница“ – Наметнатото значење имплицира на постоење на нормални и рамноправни односи меѓу државите; ситуација во која сите се сложуваат меѓу себе и нормално соработуваат. Вистинското значење демонстрира ситуација во светот каде што најголемиот број држави се покорни на интересите на САД и останатите големи сили, кога малите држави се потчинуваат на интересите на поголемите.

„Западен Балкан“ – Траумата што се предизвика по распадот на Југославија доведе до степен кога политичките елити (поради уништување на сеќавањето на поранешната држава) решија наместо терминот *поранешна Југославија* да го користат терминот *Западен Балкан* (што не значи дека се чувствуваме „позападно“).

⁸⁾ <http://novamakedonija.com.mk/NewsDetal.asp?vest=541193484&id=13&prilog=0&setfzdanie=22271>



Библиографија:

1. Јованов, Ј. (2010) *Критички осврт на тоталитаризмот и авторитаризмот*. Необјавен магистерски труд, ФОН, Скопје.
2. Орвел Џ. (1998) *1984*. Скопје: Детска радост.
3. Реинголд, Х. (2011) *Тие имаат збор за тоа*. Скопје: Табахон
4. Horvat, S. (2007) *Protiv političke korektnosti*. Beograd: Biblioteka XX vek